

Møtedato: 22.juni 2022

Vår ref.:

Saksbehandler:

Tidemann, Monsen, Hansen

Dato:

11.6.2022

Styresak 81-2022   Økonomisk langtidsplan 2023-2026 – inkl. rullering av investeringsplan 2023-2030

Formål

I denne styresaken skal styret i Helse Nord RHF behandle premisser for langtidsplanlegging i helseforetakene. Dette skal bidra til at tjenesteinnhold og utøvelse bygger på Helse Nord's grunnverdier: *Kvalitet* i prosess og resultat, *trygghet* i tilgjengelighet og omsorg, og *respekt* i møtet med pasienten. Realisering av ØLP vil kreve godt *lagspill* i hele foretaksgruppen.

Sammenheng med strategi

Økonomisk langtidsplan (ØLP) og rullering av investeringsplan legger premissene for disponering av økonomiske handlingsrom og prioriteringer for å nå vedtatte styringsmål. Dette er i tråd med innsatsområde 1 i «*Strategi for Helse nord RHF 2021-2024 Vi planlegger og styrer helhetlig og langsiktig*».

Økonomisk handlingsrom og prioritering

Helse Nord skal videreutvikle og forbedre spesialisthelsetjenestetilbudet i nord og sikre likeverdige tjenester av høy kvalitet med fokus på tilgjengelighet, kvalitet og kapasitet. Samtidig skal foretaksgruppen ha et økonomisk resultat som sikrer fortsatt økonomisk bæreevne, stabile inntektsrammer for helseforetakene, og likviditet til å gjennomføre investeringsplanen.

Helse Nord har en helhetlig og langsiktig økonomisk styring og planlegging. Økonomisk langtidsplan er et viktig styringsverktøy som bidrar til forutsigbarhet for helseforetakene, både for driftsøkonomien og evnen til å kunne igangsette store investeringer.

De siste 20 årene har det aldri vært bygd flere sykehus eller kjøpt mer utstyr i den nordnorske spesialisthelsetjenesten. Dette er mulig fordi Helse Nord har en samlet økonomistyring med ansvar både for drift og investeringer. Det er Helse Nord RHF's oppfatning at den regionale helhetsplanleggingen sørger for en forutsigbar og relativt sett en raskere utvikling av helsetjenesten i Nord-Norge.

For at Helse Nord skal kunne investere som planlagt og følge opp ønskede prioriteringer, må foretaksgruppen tilpasse kostnader til inntektsnivået. Helseforetakene har over tid nå hatt store utfordringer med å bringe driften i balanse, spesielt etter Covid-19 pandemien fra 2020 til nå, det vises i denne forbindelse til *styresak 84-2022 Virksomhetsrapport nr 5-2022* og *styresak 80-2022 Omstillingsarbeidet i*

helseforetakene. Kombinert med en urolig makroøkonomisk situasjon medfører dette behov for å være tilbakeholdne med nye drifts- og investeringsprosjekter og med strenge krav til risikovurderinger og bærekraftsanalyser. Gjeldende plan vurderes fremdeles å være mulig å realisere, forutsatt at helseforetakene raskt får kontroll over økonomien. En rekke av de kommende planlagte investeringene ligger frem i tid, hvilket gir mulighet for fortløpende å vurdere realismen i de forutsetningene og planene som foreligger nå.

Driftsrammer

Planforutsetningene medfører et økonomisk handlingsrom i størrelsesorden 100 mill. kroner i 2023 stigende til om lag 360 mill. kroner i 2026. Det er lagt til grunn 0,9 % årlig realvekst i sektoren. Det tas hensyn til en skjerpet negativ omfordelingseffekt i den nasjonale inntektsfordelingen som følge av befolkningsutviklingen.

Handlingsrommet disponeres tilnærmet fullt ut i forslaget til plan. Psykisk helsevern og rusbehandling kan i tillegg til egen prioritering styrkes i 2023 ved å disponere 8,5 mill. kroner av allerede avsatte midler til rusbehandling (plan 2022-2025) og om lag 15 mill. kroner i øremerket engangstilskudd til tiltak innen barne- og ungdomspsykiatri.

I tråd med plan 2022-2025 foreslås helseforetakenes rammer styrket med 50 mill. kroner for å håndtere nye oppgaver og lette omstillingsutfordringen. Det legges til grunn at styrkingen til helseforetakene i planperioden også benyttes til å videreutvikle tilbudet innenfor psykisk helse og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Denne veksten er allerede innarbeidet i helseforetakenes bærekraftsanalyser.

Nasjonal og regional e-helsesatsing krever betydelige ressurser, og planen tar høyde for videreføring av kostnadsnivået. I plan for 2022 ble det satt av 20 mill. kroner til informasjonssikkerhetstiltak, og dette skulle etter planen trappes ned til 10 mill. kroner årlig fra 2024. I økonomisk langtidsplan 2023-2026 foreslås nedtrappingen utsatt til 2025.

- For å frigjøre ressurser til ønskede prioriteringer foreslås følgende justeringer fra plan 2022-2025:
  - Planlagt økning i avsetning til investeringer dempes med 10 mill. kroner per år i perioden. Planen legger dermed opp til økt avsetning til investeringer fra 10 mill. kroner i 2023 stigende med 10 mill. kroner årlig til 40 mill. kroner i 2026.
  - Styrets reserve settes til 10 mill. kroner for 2022, og 20 mill. kroner fra 2024.
- Oppfølging av vedtatt plan 2022-2025 (styrking fra vedtatte rammer 2022):
  - Presisjonsmedisin (4 mill. kroner, i tillegg til evt. nye øremerkede midler, stigende til 6 mill. kroner fra 2024).
  - Strategiplan samiske helsetjenester (1 mill. kroner, til sammen 3,5 mill. kroner fra 2023).
  - Styrking forskning og innovasjon (5 mill. kroner). Denne styrkingen gir rom for å håndtere økte kostnader knyttet til kunstig intelligens innenfor forsknings- og innovasjonsbudsjettet.
- Oppfølging av budsjett 2022:
  - Samvalgskoordinatorer i HF (1,5 mill. kroner) i perioden 2021-2023.

- Nye forslag i plan 2023-2026:
  - Midler til oppfølging av faglige satsinger og kvalitetsregister (12 mill. kroner)
  - Nytt kvalitetsregister BUP (1,5 mill. kroner, stigende til 2,3 mill. kroner fra 2024).
  - Kjønnssinkongruens (1 mill. kroner, stigende til 2 mill. kroner fra 2025).
  - Økning av 1 seng ved Regionalt senter for spiseforstyrrelser ved UNN foreslås finansiert (3,5 mill. kroner, finansiert av øremerkede midler i starten av perioden.
  - Utvide informasjonssikkerhetssatsningen til 2024 (10 mill. kroner)

Planen inneholder udisponerte midler satt av til tiltak som understøtter regional utviklingsplan/utvikling av Helse Nord (24 mill. kroner fra 2024). Deler av dette vil foreslås benyttet til videre oppfølging av faglige satsinger i 2024.

Investeringer og finansiering

Rullering av investeringsplanen tar høyde for et investeringsnivå om lag på samme nivå som vedtatt plan for perioden 2022-2029. Helgelandssykehusets estimer for utbetalinger knyttet til Nye Helgelandssykehuset er oppdatert basert på styrets innspill og medfører at utbetalinger forskyves noe lengre ut i planperioden. Dette gir rom for mindre tiltak i investeringsplanen.

UNN har solgt deler av Åsgårdmarka for i overkant av 400 mill. kroner, om lag 200 mill. kroner utover forutsetningene i plan 2022-2025. Investeringsrammen for UNN Åsgård foreslås økt med 200 mill. kroner til samlet 1,9 mrd. kroner. I planen foreslås det å ta høyde for kapitalkompensasjon til UNN ved ferdigstillelse av bygget.

UNN har spilt inn ønske om investering på omlag 1 mrd. kroner tilknyttet til helikopterlandingsplass kombinert med nye lokaler til nyfødtintensiv og renovering av operasjonsstuer. Det bør utarbeides et konsept som kan lånefinansieres fra Helse- og omsorgsdepartementet og finansiering av helikopterlandingsplass fra Justisdepartementet må avklares. Helse Nord RHF vil ta stilling til dette ved senere rullering av økonomisk langtidsplan.

Helikopterlandingsplass i Kirkenes foreslås framskyndet og rammen økt til 54 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett 2022 er det foreslått 94,6 mill. kroner i investeringstilskudd til helikopterlandingsplass i Hammerfest. Investeringsrammen økes tilsvarende.

Helikopterlandingsplass ved Nordlandssykehuset Bodø må utbedres med nytt skumanlegg og det er tatt høyde for dette i investeringsplanen.

Investeringsrammer til IKT videreføres i tråd med gjeldende plan. Ubrukte rammer fra tidligere år (190 mill. kroner) strykes og legges inn i årene 2023-2026. Sammenholdt med innspillene på IKT-området innebærer dette at det må gjøres strenge prioriteringer også innenfor IKT-området i planperioden. I investeringsplan 2022-2029 ble rammer for IKT-investeringer økt på 200 mill. kroner. Økningen gjaldt i hovedsak tiltak knyttet til lukking av svakheter innenfor IKT-sikkerhet, ref. *styresak 172-2021 Helhetlig informasjonssikkerhet, fase 2* (styremøte 15. desember 2021).

Investeringsramme til Sykehusapotek Nord økes som følge av regnskapsmessige positivt resultat tidligere år og behov for investeringer i lokaler og utstyr.

I vedtatt plan var det tatt høyde for usikkerhet, blant annet i forbindelse med prosjekter som er under utredning (Helgelandssykehuset og UNN Åsgård) på til sammen 1,9 mrd. kroner. I plan 2023-2029 justeres deler av dette til vedlikehold (påkostninger) av eksisterende bygningsmasser (200 mill. kroner). Sammenholdt med nye bygg i planen vil dette redusere etterslepet av vedlikehold av samlet bygningsmasse.

Risiko

Risikobuffere i opplegget for 2023 består av at planlagt sentralt overskudd (171 mill. kroner) kan justeres noe, og beløp til styrets disposisjon. Kjente risikobuffere er små og ved større avvik fra forutsetningene vil det overordnede investeringsopplegget måtte justeres.

Det er usikkerhet i de økonomiske rammebetingelsene, fremtidige forpliktelser, effekter av klima og miljø, samt forutsetninger knyttet til finansiering. Eventuelle større endringer i statsbudsjettet må videreføres til helseforetakene i form av lavere vekst enn forutsetningene, eller forskyvning av investeringer i tid.

Den urolige makroøkonomiske situasjonen medfører større usikkerhet i plan 2023-2026 enn tidligere. Økt prisnivå, økt lønnsnivå, høy etterspørsel etter/mangel på arbeidskraft, og økende rentenivå medfører større utfordringer framover.

Helse Nord mottar årlig lønns- og priskompensasjon etter beste estimat når forslag til statsbudsjett utarbeides. Over tid forventes dermed stigende lønns- og prisnivå for løpende drift i stort kompensert, selv om det i enkeltår vil være avvik.

I pågående byggeprosjekter (Hammerfest og Narvik) er det meste av betong- og stålarbeider ferdigstilt. Det er usikkerhet knyttet til videre lønns- og prisvekst for arbeidskraft og utstyrsanskaffelser. Prosjektrammene tar høyde for usikkerhet, men risikoen er større enn tidligere. P85-rammene er fremdeles reserver i opplegget.

I helseforetakenes bærekraftsanalyser er det lagt til grunn et rentenivå på 3 %-poeng på nye investeringslån. Dette er et rentenivå som er om lag 2 %-poeng høyere enn rentenivå for 1. halvår 2022. Prognosen for styringsrenten innebærer at styringsrenten øker til rundt 2,5 prosent ved utgangen av 2023. Dette innebærer at helseforetakene har tatt høyde for store deler av renteøkningen, men ikke en evt. videre renteøkning fra 2024.

Helse Nord har bundet maksimalt av lån på fastrente, men det er likevel en renterisiko knyttet til lån under opptrekk. En renteøkning på 2 %-poeng vil tilsvare en netto økning i finanskostnader på om lag 50 mill. kroner stigende til om lag 100 mill. kroner i slutten av perioden som følge av økt låneopptak. Dette er et kostnadsnivå som helseforetakene har tatt høyde for i sine økonomiske framskrivninger.

En grunnleggende forutsetning for investeringsplanen er realisering av sentralt resultatkrav (i Helse Nord RHF). Som tidligere er det et risikoreducerende tiltak at likviditet fra helseforetakenes resultatkrav ikke disponeres, før disse er realisert.

Andre endringer i helseforetakenes inntektsrammer

Oppdatering av kriterieverdier og pasientstrømmer i inntektsmodellen for somatikk viser at ressurser skal flyttes fra UNN og Helgelandssykehuset til Finnmark og NLSH. Oppdatering av inntektsmodell for psykisk helsevern og TSB gir også utslag, hvor inntekter flyttes til Finnmarkssykehuset og Helgelandssykehuset fra UNN og NLSH.

Resultatkrav

Resultatkrav for Helgelandssykehuset økes som følge av reduserte avskrivninger av åpningsbalansen. Det tas også hensyn til bortfall av utredningskostnader knyttet til nye Helgelandssykehuset, og økte leiekostnader til prosjektet er ferdigstilt.

Medbestemmelse

Konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF ble orientert om arbeidet med *Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkludert rullering av investeringsplan i samarbeidsmøte*, den 8. mars 2022, jf. sak 44-2022 og i dialogmøte 30. mai 2022.

Økonomisk langtidsplan 2023-2026 og investeringsplan 2023-2030 vil bli drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF 21. juni 2022. Protokoll fra drøftingsmøtet ettersendes.

Brukermedvirkning

Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkludert rullering av investeringsplan 2023-2030 ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF 16. mars 2022, jf. RBU-sak 19-2022 og 13. mai 2022 jf. RBU-sak 39-2022.

Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkludert rullering av investeringsplan 2023-2030 skal behandles i ekstraordinært RBU-møte 21. juni 2022. Protokoll fra møtet ettersendes.

Adm. direktørs vurdering

Adm. direktør har i planen lagt opp til styrking av helseforetakene, og en forsiktig styrking av prioriterte områder. Det er ikke innarbeidet større endringer i investeringsplanen med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i Helse Nord og den makroøkonomiske situasjonen generelt. Selv om det er flere områder med usikkerhet forventes det at økte kostnader vil være håndterbare innenfor forventet vekst i rammene og de tiltakene som vil foreslås knyttet til rulleringen av regional utviklingsplan.

Investeringsrammene for 2023-2030 er på 15,4 mrd. kroner som er om lag på samme nivå som ved forrige rullering.

Investeringsplanen vil medføre en betydelig belastning på likviditetsreserven og stiller store krav til omstilling av virksomheten i helseforetakene og det påhviler dem og styrene stort ansvar for å sikre gjennomføring av dette. Det er avgjørende for gjennomføring av planen at helseforetakene får kontroll på økonomisk utvikling og at

prosjektene overholder rammene. Med videre stort fokus på utredning og gjennomføring av effektiviseringstiltak, økt samarbeid mellom helseforetakene og RHF-ene, mener adm. direktør at planen er gjennomførbar om enn med risiko som må vurderes forløpende.

Plan- og budsjettpremisser for 2023-2026 vil finjusteres etter fremlegging av forslag til statsbudsjett 2023. Samlet skal disse planforutsetningene legges til grunn for virksomheten og gi grunnlag for et langsiktig planarbeid i helseforetakene.

Den omfattende satsingen på utvikling av helsetjenestene og investeringsnivået forutsetter økonomisk kontroll i helseforetakene. Adm. direktør har tillit til at styrene i helseforetakene gjør nødvendige grep for å sikre at driften kommer under kontroll.

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF vedtar *Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkl. rullering av investeringsplan 2023-2030 (ev. 2023-2030 (ev. med de endringer/innspill som kommer frem under behandling av saken.*
2. Resultatkrav for 2023-2030 fastsettes slik:

Resultatkrav i planperioden (i 1000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Helse Nord RHF	171 000	181 000	91 000	101 000	111 000	1 000	1 000	1 000
Finnmarkssykehuset	24 000	24 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
UNN	40 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Nordlandssykehuset	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Helgelandsykehuset	42 000	47 000	47 000	47 000	47 000	5 000	5 000	5 000
Sykehusapotek Nord	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Helse Nord IKT	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	283 000	298 000	159 000	169 000	179 000	27 000	27 000	27 000

3. Inntektsrammer for 2023 fastsettes i tråd med tabell nr. 11 i *Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkl. rullering av investeringsplan 2023-2030* - som følger:
4. Investeringsrammer 2022-2030 fastsettes i tråd med tabell nr. 10 i *Økonomisk langtidsplan 2023-2026, inkl. rullering av investeringsplan 2022-2030* - som følger:
5. Styret understreker at det er helt nødvendig at helseforetakene og Helse Nord RHF bringer driften under kontroll. Dersom ikke resultatkravene realiseres som forutsatt, vil gjennomføringen av investeringsplanen justeres.
6. Helseforetakene må oppdatere og styrebehandle sine bærekraftsanalyser med de endringer i rammebetingelsene som følger av denne styresaken.

7. Omstillingsutfordringer ved alle store investeringsprosjekter i regionen må tydeliggjøres i drøfting med tillitsvalgte/vernetjenesten og ved behandling i styrene i helseforetakene, slik at alle er kjent med innhold og omfang av omstillingsbehovene og konsekvenser for driften av sykehusene i regionen.

Bodø, den 11. juni 2022

Cecilie Daae
adm. direktør

Vedlegg:

1. Oppfølging av tidligere styrevedtak
2. Økonomisk langtidsplan for Helse Nord 2023-2026, inkl. rullering investeringsplan 2023 2030, utkast

Utrykte vedlegg:

1. Finnmarkssykehuset HF - styresak 35/2022
2. Universitetssykehuset Nord-Norge HF - styresak 38/2022
3. Sykehusapotek Nord HF - styresak 17/2022
4. Nordlandssykehuset HF - styresak 43/2022
5. Helgelandssykehuset HF - styresak 42/2022
6. Tiltak i regional utviklingsplan 2035

Utrykte vedlegg oversendes på forespørsel.

VEDLEGG 1 - Oppfølging av tidligere styrevedtak

- Ref. sak 148-2021 Finansiell risiko i Helse Nord, vedtakspunkt 2:

Styret ber om at likviditetsrisiko og renterisiko vurderes eksplisitt i framtidige rullinger av økonomisk langtidsplan.

- Omtales i styresaken og ØLP.

- Ref. sak 27-2022 Omstillingsplaner helseforetakene – status, oppfølging av styresak 5-2022 og 147-2021, vedtakspunkt 3:

Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør planlegge redusert og/eller utsatt investeringsnivå i rullering av økonomisk langtidsplan

- Investeringsnivået for perioden 2022-2029 er i stort videreført fra gjeldende plan. Forventer noe lavere utbetalinger i starten til nye Helgelandssykehuset. I sum har vi redusert investeringsnivået i 2023-2025 med nær 900 mill. kroner, og økt nivået i siste del av 8-årsperioden. Dette gir rom for investeringsrammer til mindre tiltak, med stor nytteverdi de nærmeste årene.
- Økte investeringer som følge av økt kontantstrøm inn fra salg (Åsgård) og investeringstilskudd (Hammerfest).

- Ref. sak 49-2022 Riksrevisjonens undersøkelse av helseforetakenes investeringer i bygg og medisinsk-teknisk utstyr, vedtakspunkt 2:

Styret ber adm. direktør særskilt omtale hensynet til vedlikehold og langsiktige investeringer i bygg og medisinsk-teknisk utstyr i inneværende års rullering av langsiktig investeringsplan

- Omtales sammen med styresak 59-2022B nedenfor.

- Ref. sak 59-2022B Føringer for rullering av økonomisk langtidsplan, beregning av økonomisk bærekraft og omstillingsbehov, vedtakspunkt 3:

Styret forventer at det i forbindelse med rullering av økonomisk langtidsplan fremlegges oppdaterte bærekraftsanalyser som tar inn det makroøkonomiske utfordringsbildet, samt Riksrevisjonens undersøkelse av helseforetakenes investeringer i bygg og medisinteknisk utstyr.

- I ØLP foreslås det å sette av investeringsrammer til påkostninger (standardheving) av eksisterende bygningsmasse
- Nye bygg øker standarden på bygningsmassen og reduserer vedlikeholdsetterslepet.
- Helseforetak har i noen grad innarbeidet økt kostnadsført vedlikeholdsbehov i sine framskrivninger
- Bærekraftsanalysene tar høyde for økt rentenivå
- Lønns- og prisvekst forventes i stort kompensert

- Ref. sak 47-2022 Arealer til psykisk helse og rusbehandling – Universitetssykehuset Nord-Norge Tromsø – konseptfase del 1 – valg av tomt, vedtakspunkt 2:

Styret forutsetter at prosjektet skaleres i tråd med UNNs økonomiske bærekraft, og ber adm. direktør komme tilbake med en nærmere vurdering av dette i forbindelse med rullering av økonomisk langtidsplan, 22. juni 2022.

- Omtalt i saken og ØLP.

- Styresak 65-2022 Presisjonsmedisin i Helse Nord, status, oppfølging av styresak 117-2021, vedtakspunkt 3:

Styret i Helse Nord RHF vil gjøre de endelige vurderingene av prioritering i budsjett ved behandling av Økonomisk langtidsplan.

- Styrkes med 4 mill kr i 2023 og 6 mill kr fra 2024, i tråd med ØLP plan 2022-2025.

- Styresak 64-2022 Styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, oppfølging av styresak 4-2022, vedtakspunkt 2:

Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør styrke innsatsen knyttet til psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling gjennom tettere oppfølging av måloppnåelse og etablering av ny delstrategi med vurdering av økonomiske rammer for å styrke nødvendig kapasitet og kvalitet. Styret ber adm. direktør starte arbeidet med delstrategien høsten 2022. Øremerking av midler kan brukes som virkemiddel der det vurderes at dette kan ha en effekt. Styret forventer at delstrategien også omtaler bredt vurderinger av dagens struktur og innhold innenfor psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

- Midler til kvalitetsregister BUP
- Styrking av Regionalt senter for spiseforstyrrelser ved UNN